

JÅRDI

Nyhetsbrev 1/2011

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Välkommen till Länsstyrelsens informationsbrev "Jårdi" som tar upp aktuella frågor som rör lantbruk och landsbygd. Vi vänder oss till er som är intresserade av Gotlands utveckling kring dessa frågor. Har du frågor om eller synpunkter på innehållet, kontakta Karin Nilsson, tfn 0498-29 20 31. Du hittar även "Jårdi" på vår webbplats: www.lansstyrelsen.se/gotland

Länsstyrelsen i Gotlands län

621 85 VISBY

Tel 0498-29 21 00

www.lansstyrelsen.se/gotland

gotland@lansstyrelsen.se

Ansvarig utgivare:

Gösta Cedergren

gosta.cedergren@lansstyrelsen.se

MER INFO PÅ WEBBEN!

www.lansstyrelsen.se/gotland

www.jordbruksverket.se

I DETTA NUMMER AV JÅRDI

- Sid 2 Aktuellt om åtagandeplaner
- Sid 3 Ska du röja en skog till betesmark eller glesa ut en trädrik betesmark? Har du en trädrik betesmark med höga naturvärden som inte längre får ersättning? Sök i så fall stöd för mosaikbetesmark!
- Sid 4 Vindkraft, bredband och annat
Aktuellt om ö-stödet - reservansökningar
- Sid 5 CDB-kontroller 2011
- Sid 6 Nio liv - tillståndspliktig katthållning
Åtalsanmälan
- Sid 7 Kort om aktiviteter inom Landsbygdsprogrammet 2007-2013
- Sid 8 Fakta om det generella biotopskyddet vid öppna diken, stentunar m.m.
Greppa näringen
- Sid 9 Rensning av diken - vad får man göra?
- Sid 10 Naturvandringar

MOTTAGNING AV SAM-BLANKETTER 2011

Sista ansökningsdag för SAM 2011 är den 31 mars. Om din ansökan kommer in efter den 31 mars minskar ditt stöd med 1 procent per arbetsdag. Om den kommer in efter den 26 april avvisas ansökan.

Vi kommer att ha mottagning av SAM-blanketter i Visby. Då kan vi hjälpa dig genom att göra en **översiktlig** genomgång av din ansökan, för att på så sätt undvika vissa enkla misstag. Det är **ingen garanti** för att felaktigheter inte finns i din ansökan, men en god hjälp på vägen.

Mottagningen kommer att ha öppet följande tider på Visborgsallén 4 i Visby: Måndag 28 mars kl. 8.00 – 20.00. Tisdag 29 mars till och med torsdag 31 mars kl. 8.00 - 16.00. **OBS! Kvällsöppet till kl. 20.00 måndag 28 mars.**

Du kan naturligtvis lämna in din SAM-ansökan i Visby även de dagar då mottagningen inte är öppen. Vi hjälper gärna till i mån av tid.

Välkomna!

■ Aktuellt om åtagandeplaner

Gunilla Lexell

När du söker miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar får du en åtagandeplan som är grunden till ditt åtagandebeslut. Av planen framgår vilken skötsel du åtar dig. Länsstyrelsen besöker alla marker, utom betesmark med allmänna värden, och avgör vad som gäller för respektive mark. I planen ingår slåtterängar och betesmarker med allmänna eller särskilda värden, alvarbeteten, skogsbeten, mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker samt restaureringsmarker.

Ifjol var det många som sökte nya åtaganden och det är ännu ca 80 gårdar som inte fått ut åtagandeplan för 2010 och därmed inte heller full utbetalning för miljöersättningen. Vad gäller för SAM 2011 för dessa gårdar?

Du ska inte lämna in någon ny åtagandeblankett om du inte tänker lägga till ytterligare areal jämfört med ansökan 2010.

I SAM-blanketten anger du den areal som du söker gårdsstöd för. Du ska ha fått ut ett resultat från Jordbruksverkets blockinventering där det framgår vilken areal som du kan få gårdsstöd för. Det kan innebära att årets uppgift kan skilja sig från den du angav i SAM 2010.

När snön försvinner kommer arbetet med 2010 års planer att återupptas. Så fort din plan är klar kommer handläggningen av utbetalning att göras.

Ska du söka miljöersättning för nya betesmarker eller slåtterängar i år, måste du lämna in en ny ansökan. Eftersläpningarna med förra årets planer kommer att påverka arbetet med planerna för 2011. Tänk på att nya marker ska vara färdigrodda när du söker ersättning. Det enda undantaget är skogsbete, där du har första året på dig att göra åtgärder.

BILDEN: Arbetet med åtagandeplaner är väderberoende. I jobbet med att upprätta plan måste man kunna bedöma växtligheten.

■ Ska du röja en skog till betesmark eller glesa ut en trädrik betesmark?

Ingrid Thomasson

Ska du röja en skog till betesmark eller glesa ut en trädrik betesmark så finns det, utöver de regler som gäller vid eventuella områdesskydd och liknande, ett par saker att tänka på:

• **Anmälan om omläggning till betesmark:** Om marken klassas som skogsmark måste en omläggning till jordbruksmark göras innan åtgärderna kan påbörjas. Detta görs på blanketten för avverkningsanmälan som går att ladda ner från Skogsstyrelsens hemsida eller beställa från Skogsstyrelsen. Är du osäker på om din mark klassas som skogsmark så kan du kontakta Skogsstyrelsen.

• **Samråd för planerade åtgärder i en nyckelbiotop eller i ett område med höga naturvärden:** Om du planerar att utföra åtgärder som kan förändra dessa naturmiljöer påtagligt måste du enligt lag kontakta tillsynsmyndigheten (Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen) för samråd (12 kap 6§ Miljöbalken). Samrådet har en viktig funktion för att belysa och bevara naturvärdena i området.

Åtgärder som kräver samråd är t.ex. större röjningar av träd och buskar eller fällande av gamla träd med höga naturvärden. Mindre röjningar av uppkommande sly och buskar, eller fällande av några enstaka träd utan naturvärden kräver inte samråd. Tänk på att många träd på Gotland är väldigt senvuxna och att även klena träd kan vara gamla och hysa höga naturvärden. Är du osäker kan du kontakta tillsynsmyndigheten.

■ Har du en trädrik betesmark med höga naturvärden som inte längre får ersättning? Sök i så fall stöd för mosaikbetesmark!

Ingrid Thomasson

BILDEN: Mosaikbetesmark.

Med nya trädregler från 2009 och en uppstramad definition av stödberättigad betesmark, så har många trädrika betesmarker tagits ur stöd de senaste åren. Många av dem har höga natur- och kulturhistoriska värden och gynnas av en fortsatt beteshävd så att de inte växer igen. I många av dem skulle naturvärdena också missgynnas av en röjning.

Det finns en klass som heter "Mosaikbetesmark och andra gräsfattiga marker" (grödkod 96) och den söks på en särskild blankett för Utvald miljö, samtidigt med din vanliga SAM-ansökan. Länsstyrelsen avgör vid ett fältbesök om marken kan få ersättning för mosaikbetesmark. Ersättningsnivån är 2 150 kronor per hektar och år. Marken berättigar inte till gårdsstöd.

De kriterier som gäller är:

- Det ska finnas höga naturvärden knutna till lövträd i betesmarken. Främst prioriteras nyckelbiotoper, men även andra lövbärande marker där lövträden börjar bli äldre, eller där de växer i anslutning till andra

värdefulla trädömråden, kan vara intressanta. Exempel på typiska mosaikbetesmarker är lövängar och trädklädda hagmarker.

- Det finns inga begränsningar för antalet eller tätheten av träd i betesmarken, men det ska vara gynnsamt för naturvärdena att trädskiktet är så tätt som det är. Det får inte heller vara igenväxt med buskar eller sly.
- Naturvärdena ska vara gynnade av bete. Det måste finnas ett visst fodervärde, även om det inte behöver vara lika bra som i vanliga betesmarker.

Vill du veta mer om mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker; kontakta Ingrid Thomasson, tfn 0498-29 20 13.

■ Vindkraft, bredband och annat

Gunilla Lexell

Det pågår vindkraftsutbyggnad på Näs, grävningar för bredband i flera socknar och det kan också vara så att du har planer på att gräva, bygga, stycka av mark eller på annat sätt göra ingrepp.

Om marken under en period av t.ex. grävning, inte kan skötas inverkar det på stöden. Vissa delar av marken kanske permanent blir obrukbar, t.ex. där vindkraftverk placeras, eller där vägar anläggs.

Om du har blockbundna åtaganden för miljöersättning för marken räcker det inte att minska arealen i SAM. En särskild ansökan om ändring av åtagandet ska göras.

I vissa fall, som t.ex. grävning för kabelnedläggning, kan marken efter något eller några år åter ingå i din ansökan. Du måste i så fall anmäla den på nytt om du vill ha stöd för den.

I samband med blockinventeringen och även vid Länsstyrelsens fältkontroller har det i många fall visat sig att lantbrukare missat att ta ur berörd areal ur stöd. Vi påminner därför om detta inför SAM-inlämningen.

■ Aktuellt om ö-stödet - reservansökningar

Gunilla Lexell

De sista besluten inom diversifierings- och övergångsstöd till sockerbetsodlare, det så kallade ö-stödet tas inom kort. Som det ser ut nu kommer pengarna att gå åt, ca 35 miljoner kronor. Det är glädjande att så många investeringar kan göras tack vare de här pengarna.

Det har kommit in drygt 80 ansökningar. Några har fått avslag då de inte uppfyllt regelverk eller av olika skäl inte prioriterats för stöd. En del har dragit tillbaka sina ansökningar, främst för att tidplanen inte

BILDEN: Grävning för kabelläggning i betesmark.

BILDEN: Tyngdpunkten inom ö-stödet ligger på investeringar inom växtodling.

kommer att hålla. Totalt kommer ca 65 företag att beviljas stöd. Tyngdpunkten i investeringarna ligger inom växtodling, men stöd ges även till byggnationer och andra investeringar kopplade till mjölk-, nötkötts-, lamm- och svinproduktion. Några investeringar i grönsaksodlingar har också beviljats.

I dagsläget ser det ut som att alla tillgängliga medel kommer att bokas upp i beslut. Länsstyrelsen har därför inte direkt uppmuntrat fler att komma in med ansökningar. Det är angeläget att ö-stödsmedlen används fullt ut. Eftersom investeringar och projekt måste genomföras innan pengar kan betalas ut, och med tidigare erfarenheter, ser vi gärna att det finns ansökningar i "reserv" om någon investering/projekt drabbas av förseningar som påverkar möjligheterna till stöd. Ansökningar som kan hanteras som "reserver" kan tas emot fram till 15 juni. Investeringarna/projekten ska vara genomförda, betalda och redovisade till Länsstyrelsen senast den 30 september 2011. Ansökan om stöd ska lämnas in innan investeringen påbörjas. När ansökan har registrerats kan du börja på "egen risk".

■ CDB-kontroller 2011

Karin Nilsson

I år gör vi CDB-kontroll på drygt 60 gårdar. Arbetet med detta pågår för fullt. Många gårdar har bra ordning på både märkning, journalföring och rapportering. Tyvärr hittar vi ändå gårdar där ett eller flera djur inte rapporterats korrekt till CDB.

Många gårdar gör inte sina rapporteringar inom 7 dagar. Det framgår av en lista som Jordbruksverket har tagit fram. Om du ofta är sen med rapporteringen så är risken stor att vi hittar fel vid en kontroll. Den typen av fel ger ett tvärvillkorsavdrag, det vill säga ett procentavdrag på samtliga stöd det året.

Gör en genomgång av ditt CDB. Det kan passa nu före vårbruket. Ta ut en lista över de djur som finns registrerade på din gård i CDB. Stäm av listan mot de djur som verkligen finns på gården och rätta eventuella fel.

Tänk på! Du ska föra in händelser (födelse, inköp, försäljning, flytt, slakt eller dödsfall) i en godkänd journal samma dag som händelsen inträffar. Senast sju dagar efter en händelse ska rapportering till CDB göras.

Djuren ska vara märkta med två öronbrickor. Om öronbrickorna tappats eller blivit oläsliga ska de ersättas med nya märken. Du har 20 dagar på dig att märka födda kalvar och efter att du märkt dem har du sju dagar på dig att rapportera in dem till CDB.

■ Nio liv - tillståndspliktig katthållning

Carin Dahlén

Katter på landet kan ha en vana att vandra hur de vill. Ibland är det många katter som väljer att uppehålla sig på ett och samma ställe. Länsstyrelsen vill därför informera om att det krävs tillstånd (enligt §16 djurskyddslagen) vid hållande av fler än nio vuxna katter. Om man matar en katt, även om det är någon annan som äger katten, så får man ett djurhållaransvar. Det innebär att katten ska få det skydd och den omvårdnad den behöver. Det omfattar även t.ex. veterinärvård. Ett ansvar man inte alltid vill ta på sig.

För att undvika att en kattkoloni etablerar sig hos dig tänk på att om möjligt placera utfodringen på ställen där du kan ha uppsikt över vilka katter som äter. Det bidrar till att katterna har daglig kontakt med folk. I samband med utfodring är det även ett bra tillfälle att se hur katterna mår. Kastrering av katter är ett mycket bra sätt att hålla kattantalet på en rimlig nivå. Har ni en katt som inte hör hemma hos er, leta efter märkning chip/tatuering, hör er för med grannar och ring till polisen för att anmäla upphittad katt. Om katten är sjuk, mager eller skadad kontakta Länsstyrelsen (eller Polis efter kontorstid) för omhändertagande.

Tillstånd krävs bland annat för den som:

- Håller tio eller fler katter äldre än tolv månader, till exempel egna eller andras katter utan ersättning.
- Föder upp tre eller fler kullar per år.
- Förvarar eller utfodrar fyra eller fler katter (andras katter mot ersättning, t.ex. pensionat).

Mer information om vilken katthållning som kräver tillstånd finns på Jordbruksverkets hemsida, www.jordbruksverket.se

Ansökan om tillstånd lämnas in till Länsstyrelsen, som sedan gör en besiktning av djurhållningen. Ansökan är kostnadsfri.

■ Åtalsanmälan

Carin Dahlén

Länsstyrelsen har ett ansvar för att flera olika lagstiftningar ska följas, däribland djurskyddslagen och dess följdföreskrifter. Vid misstanke om brott mot en lag där överträdelsen är straffbar ska en åtalsanmälan göras. Exempel på brottsliga överträdelser är att inte ha ligghall eller motsvarande stallutrymme för sina utegångsdjur, att inte ha tillstånd för större djurhållning för sällskapsdjur eller häst samt att inte behandla djur som är i behov av vård.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

■ Kort om aktiviteter inom Landsbygdsprogrammet 2007-2013

Gunilla Lexell

Betesdrift i robotbesättningar

Hur löser vi bäst betesdriften i mjölkkobesättningar där det finns robot? Det är en fråga som kräver kunskap och planering. Länsstyrelsen kommer under året att lägga särskild uppmärksamhet på betesdriften i djurskyddstillsynen. Eftersom det finns en hel del att lära kommer Länsstyrelsen att arrangera en kursdag med dialog. Mats Gustafsson och Kristina Lindgren är två av landets ledande experter på området. Från Länsstyrelsen medverkar länsveterinär Agneta Karlsson Norström och från Hansa Husdjur kommer Maggan Båtelsson att vara med.

Boka redan nu in tisdagen den 5 april kl 10-15. Platsen är stora konferenssalen på Lövsta. Anmälan till gunilla.lexell@lansstyrelsen.se eller ring/sms:a 070-330 48 15 senast 31 mars. Dagen finansieras med medel från Landsbygdsprogrammet. En kursavgift kommer att tas ut. I avgiften ingår kaffe och mat.

BILDEN: Betesdrift i mjölkkobesättningar står i fokus under året.

Kurser för ko-töisar

Är du kvinna och mjölkföretagare? Under året kommer projektet "Ko-töisar" att erbjuda just dig kompetensutveckling inom olika områden. Det gäller främst djurhälsa, smittskydd och ämnen som ska stärka dig som företagare, vilket kan handla om att ha anställda, se över ekonomin eller att bli bättre på att kommunicera. En grupp bestående av drygt 20 kvinnor träffades häromveckan för att ta fram en "önskelista" till projektet. Vi räknar med att ha en uppstartsaktivitet längre fram i vår. Kontakta gärna Gunilla Lexell, Länsstyrelsen, om du vill ha mer information.

Lammkurser kommer

Många har hört av sig om kurs kring lammjournalen och störst är intresset runt att komma igång med Elitlamm. Vi planerar att anordna ett antal kurser under året, men några datum är ännu inte fastställda. Kurserna kommer att annonseras i GA/GT och i Gotlands Fåravelsförenings utskick. Kurserna görs inom ramen för tvärvillkorsrådgivningen i Landsbygdsprogrammet och kommer därför att vara subventionerade.

Fakta om det generella biotopskyddet vid öppna diken, stentunar m.m.

Caroline Bernander

I miljöbalken finns ett lagskydd av små mark- och vattenområden som annars riskerar att försvinna på sikt. Många insekter, fåglar och groddjur, för att nämna några, är beroende av dessa platser, så kallade "landskapselement", för sin överlevnad. Vid landskapselementen som räknas upp nedan är det förbjudet att göra något som kan skada naturmiljön.

1. Alléer

Lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Träden skall till övervägande del utgöras av vuxna träd.

2. Källor med omgivande våtmark i jordbruksmark

Områden i terräng där grundvatten koncentrerat strömmar ut och där den våtmark som uppkommer till följd av det utströmmande vattnet uppgår till högst ett hektar.

3. Odlingsrösen i jordbruksmark

På eller i anslutning till jordbruksmark upplagda ansamlingar av stenar med ursprung i jordbruksdriften.

4. Småvatten och våtmarker i jordbruksmark

Småvatten och våtmarker med en areal av högst ett hektar i jordbruksmark som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta såsom kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kallkällor, mägergravar och dammar. Linjära element, som t.ex. öppna diken, får däremot omfatta en yta över ett hektar. Dammar anlagda för bevattningsändamål innefattas inte i denna biotop.

5. Stenmurar i jordbruksmark (tunar, vastar)

Uppbyggnader av på varandra lagda stenar som har en tydlig, långsträckt utformning i naturen och som har eller har haft hägnadsfunktion eller som funktion att avgränsa jordbruksskiften eller någon annan funktion.

6. Åkerholmar

Holmar av natur- eller kulturmark med en areal av högst 0,5 hektar som omges av åkermark eller kultiverad betesmark.

Inom dessa generellt skyddade biotoper kan Länsstyrelsen medge dispens för verksamhet eller åtgärd som kan skada naturmiljön om det finns särskilda skäl.

- Att lägga igen ett öppet dike för att slippa köra runt det med traktor, är inte ett särskilt skäl. Däremot kan ett särskilt skäl vara om diket ligger väldigt nära en tomt, vilket orsakar problem vid vårflood, och man önskar att ha det lite längre bort. Då skulle en dispens kunna medges med villkor att ett ersättningsdike grävs.

greppa näringen

VILL DU HA...

Information om kommande kurser, tips och annan nyttig information för att förbättra din produktion inom lantbruket skall du prenumerera på Greppa Näringens lokala nyhetsbrev. För att få nyhetsbrevet via e-post eller i din brevlåda kontakter du Linda Larsson, tfn 0498-29 21 01 eller linda.larsson@lansstyrelsen.se. Är du medlem i Greppa Näringen får du brevet automatiskt och behöver inte anmäla dig.

Och du som är medlem i Greppa Näringen, glöm inte bort att utnyttja din rätt till gratis rådgivning, ring och boka in nästa besök idag.

Greppa Näringen finansieras med medel från Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Medlen kommer från EU och svenska staten via Länsstyrelsen i Gotlands län.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

- Ett annat exempel kan vara att man behöver ha en bredare öppning i en stenvast för att möjliggöra passage för större fordon vid t.ex. slamtömning. Då skulle en dispens kunna medges, t.ex. med villkor att man använder borttagna stenar till att förlänga vasten i andra änden.

För mer info, se vår hemsida www.lansstyrelsen.se/gotland

Kontaktperson: Caroline Bernander, tfn 0498- 29 20 47.

■ Rensning av diken - vad får man göra?

Annika Broms

Underhållsrensning av diken får göras till ursprungligt djup och bredd. För sådana rensningar behövs inget tillstånd. Det betyder att du får rensa bort vegetation och sediment som har ansamlats i diket, men däremot aldrig fördjupa, bredda eller på andra sätt ändra diket. Gräv aldrig i en opåverkad botten. Kommer du ner till grövre material som grus eller sten har du grävt för djupt.

Många diken ingår i dikningsföretag. Då framgår det av dikningsföretagets handlingar hur djupa och breda diken får vara. För nyare tillståndsgivna diken finns dessa uppgifter i tillståndsbeslutet. En rensning får aldrig innebära att diket avvattnande förmåga blir större än den var från början. Då är det istället en markavvattning som kräver dispens och tillstånd. Vänd dig till Länsstyrelsen ifall du är osäker.

Om rensningen kan skada fisket så måste du anmäla till Länsstyrelsen innan du börjar. Anmäl gärna alla planerade rensningar, så har vi möjlighet att ge dig råd inför rensningen och se ifall det behövs några extra försiktighetsåtgärder. Genom att välja lämplig metod och tidpunkt för rensningen kan du visa miljöhänsyn och undvika negativa konsekvenser av rensningen.

Även om det inte krävs något tillstånd för en rensning så tänk på att du alltid måste underrätta alla andra fastighetsägare som kan bli berörda.

Tänk också på att öppna diken i jordbrukslandskapet är skyddade av ett generellt biotopskydd. Om du vill lägga igen ett dike måste du först ansöka om dispens för det (se avsnittet om biotopskydd).

Kontaktperson: Annika Broms, tfn 0498-29 20 30.

NATURVANDRINGAR

23 april kl. 11.00 - Vem bor i bäcken? Familjeaktivitet. Vi besöker naturreservatet Mallgårds källmyr och håvar efter vattendjur i bäcken. Kanske får vi tag i en blodigel, vågar du hålla i den? Ta med varma kläder, stövlar och matsäck. Samling kl. 11.00 vid Klinte kyrka för vidare tur till reservatet.

För mer information ring Britta Johansson, tfn 0498-29 20 97 eller Lena Pettersson, tfn 0498-29 20 53.

21 maj kl. 10.00 - Lyssna och känn på gammal barrskog och strandäng. Naturvandring anpassad för synskadade i naturreservatet Bungenäs. Samling vid naturreservatets p-plats. Längd ca 2,5 km. Medtag fika och stövlar.

För mer information ring Daniel Nygren, tfn 0498-29 20 51.

4 juni kl. 9.00 - Vandring längs strandängarna i Ålarve, Rone. Samling vid naturreservatets P-plats kl. 9.00. Medtag fika och gärna en kikare.

För mer information ring Lena Pettersson, tfn 0498-29 20 53.